

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.05.2005, sp. zn. 32 Odo 525/2004, ECLI:CZ:NS:2005:32.ODO.525.2004.1

Číslo: 42/2006

Právní věta: Členský příspěvek členů zájmového sdružení právnických osob (§ 20f obč. zák.), představující zúčtovatelnou zálohu, je pohledávkou způsobilou k postoupení ve smyslu § 525 odst. 1 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.05.2005

Spisová značka: 32 Odo 525/2004

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Členský příspěvek, Postoupení pohledávky, Zájmové sdružení právnických osob

Předpisy: § 20 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 525 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 11. 2002 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 170 970 Kč s 18% úrokem z prodlení z částky 44 735 Kč od 22. 9. 1998 do 27. 9. 1998, z částky 100 206 Kč od 28. 9. 1998 do 29. 9. 1998, z částky 119 509 Kč od 30. 9. 1998 do 4. 10. 1998, z částky 146 901 Kč od 5. 10. 1998 do 19. 10. 1998, z částky 207 871 Kč od 20. 10. 1998 do 1. 2. 1999 a z částky 170 970 Kč od 2. 2. 1999 do zaplacení. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 12. 8. 2003 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, ve kterém byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni 170 970 Kč s 16% úrokem z prodlení z částky 44 735 Kč od 22. 9. 1998 do 27. 9. 1998, z částky 100 206 Kč od 28. 9. 1998 do 29. 9. 1998, z částky 119 509 Kč od 30. 9. 1998 do 4. 10. 1998, z částky 146 901 Kč od 5. 10. 1998 do 19. 10. 1998, z částky 207 871 Kč od 20. 10. 1998 do 1. 2. 1999 a z částky 170 970 Kč od 2. 2. 1999 do zaplacení a zaplatit žalobkyni náklady, ve zbývajících částech úroku z prodlení z uvedených částek rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně má právo na zaplacení kupní ceny v celkové částce 170 970 Kč, neboť na základě kupních smluv uzavřených účastníky dne 8. 7. a 17. 7. 1998, 30. 6. a 3. 7. 1998, 26. 6. a 3. 7. 1998, 8. 7. a 27. 7. 1998, 26. 6. a 2. 7. 1998 podle § 409 a násl. obch. zák. dodala žalované zboží a kupní cenu v celkové částce 207

871 Kč jí vyfakturovala devíti fakturami. Žalovaná však zaplatila žalobkyni pouze částku 36 901 Kč. Ztotožnil se i s právním závěrem soudu prvního stupně, že předmětná pohledávka žalobkyně nezanikla na základě jednostranného započtení pohledávky žalované, která tuto pohledávku za žalobkyni ve stejné výši uplatnila v řízení jako obranu. Pohledávka žalované nemůže být považována za pohledávku způsobilou k započtení podle § 524 obč. zák. Tvrzená pohledávka přešla na žalovanou smlouvou o postoupení pohledávky představující nezaplacený členský příspěvek na rok 1998, kterou dne 7. 1. 1999 uzavřela ve smyslu § 524 obč. zák. se Svazem polygrafických podnikatelů (dále jen „Svaz“). Vyšel ze zjištění, že členský příspěvek představuje podle stanov Svazu zúčtovatelnou zálohu, kterou s ohledem na § 525 odst. 1 obč. zák. nelze postoupit, neboť jde o pohledávku, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Smlouvu o postoupení pohledávky tohoto charakteru posoudil jako neplatnou pro rozpor se zákonem podle § 39 obč. zák.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, v němž namítala, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci a je tudíž dán dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně spatřuje v tom, že obě rozhodnutí odporují právu, a to § 525 odst. 1 obč. zák. Je přesvědčena, že postoupením pohledávky – zálohy na služby – nedošlo k poškození dlužníka ani ke změně obsahu závazku a není proto dán důvod neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky. Dovolatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání navrhla dovolání odmítnout, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas k tomu oprávněným subjektem (žalovanou) řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou, zda dovolání je přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. b), c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. O takový případ se v posuzované věci nejedná.

Dovolání je však přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud řešil otázku postoupení pohledávky v rozporu s hmotným právem. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce podle § 237 odst. 3 o. s. ř. zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným

právem.

Dovolací soud je podle § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a to z hlediska jeho obsahového vymezení v dovolání.

Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Podle § 525 odst. 1 obč. zák. nelze mimo jiné postoupit pohledávku, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil.

Postoupením pohledávky, tak jak je upraveno § 524 obč. zák., dochází ke změně závazku v osobě věřitele a na nového věřitele přechází pohledávka v té podobě, v jaké v okamžiku postupu existovala, tedy nejen spolu s příslušenstvím, ale též včetně všech vedlejších práv. Podle zjištění soudů představovala postoupená pohledávka členský příspěvek člena zájmového sdružení – Svazu na rok 1998, který byl splatný do 30. 4. 1998, přičemž členský příspěvek má podle stanov Svazu povahu zúčtovatelné zálohy na služby s tím, že po skončení správního roku (kterým je kalendářní rok), nejpozději do konce února, provede dozorčí rada Svazu vyúčtování, se kterým seznámí členy Svazu a prezidium, jež současně předběžně rozhodne o započtení přeplatku nebo vybrání nedoplatku, toto rozhodnutí podléhá dodatečnému schválení nejbližší valnou hromadou. Členství ve Svazu může být mimo jiné zrušeno rozhodnutím prezidia v případě, nezaplatí-li člen stanovené příspěvky, a to ani po písemném upozornění, obsahujícím poučení o možnosti zrušení členství. Členský příspěvek žalobkyně pro rok 1998 činil 170 970 Kč a žalobkyně jej Svazu ani na základě upomínky ze dne 28. 5. 1998 nezaplatila. Smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 7. 1. 1999 přešla na žalovanou pohledávka v tom stavu, v jakém náležela Svazu, tedy splatná pohledávka představující právo na zaplacení členského příspěvku ve výši 170 970 Kč.

Postoupením pohledávky nevstupuje postupník vždy do celého obligačního vztahu v té podobě, v jakém vznikl a existoval v původním vzájemném poměru postupitele a dlužníka, ale jen v tom rozsahu, v jakém byl nebo mohl být postup uskutečněn, tj. v rozsahu postupovaného práva na plnění. Při postoupení zúčtovatelné zálohy na členský příspěvek nemůže Svaz jako postupitel převést na postupníka celý závazkový vztah, zejména nelze převést oddělitelné související právo postupitele na vyloučení člena pro nezaplacení členského příspěvku, včetně povinnosti provést vyúčtování zálohy postupem stanoveným ve stanovách; postoupení se v daném případě týká jen pohledávky představující právo na zaplacení splatné zálohy, i když je, jak je výše uvedeno, podmíněno povinností postupitele provést ke konci příslušného roku vyúčtování předmětné zálohy. Tato pohledávka představující v době postupu existující právo věřitele na peněžitě plnění náleží věřiteli, neboť spadá do jeho majetku a on s ní může disponovat, tj. jde o pohledávku převoditelnou. Postoupení pohledávky na zaplacení zúčtovatelné zálohy členského příspěvku nemůže zbavit postupitele – Svaz povinnosti provést vyúčtování zálohy a v případě stanovení přeplatku tento započítat na členský příspěvek roku následujícího, resp. v případě stanovení nedoplatku práva vymáhat tuto další pohledávku po dlužníkovi s možností práva na zrušení členství dlužníka v případě jejího nezaplacení postupiteli – Svazu, i když právo na zaplacení zálohy přešlo na nového věřitele – postupníka, (žalovanou). Ustanovení § 525 odst. 1 obč. zák. obsahuje zákaz postupu takových pohledávek, jejichž obsah by se záměnou v osobě věřitele změnil podstatně, a to v neprospěch dlužníka, protože tento zákonný zákaz míří na jeho ochranu. Z výše uvedeného vyplývá, že pohledávka představující zúčtovatelnou zálohu na členský příspěvek není vázaná na osobu věřitele, protože se nejedná o právo, které je natolik spjata s osobou původního věřitele, že by jeho výkon jinou osobou byl nemožný resp. nemožný beze změny jeho obsahu, kdy míra plnění se řídí osobou věřitele, neboť při postupu by se změnil i předmět závazku, což by se neobešlo bez souhlasu dlužníka. Postoupením splatné zúčtovatelné zálohy na členský příspěvek se nezhorsilo postavení dlužníka. Obsah závazku se

nezměnil, rozsah a obsah povinností dlužníka zůstal stejný. Závěr odvolacího soudu, že zúčtovatelnou zálohu nelze považovat za pohledávku způsobilou k postoupení s ohledem na zákaz v § 525 odst. 1 obč. zák., tedy není správný, dovolání je tedy přípustné a současně i důvodné.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil podle § 243b odst. 3 o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně a vrátil mu věc k dalšímu řízení.